

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Кафедра соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук

«Затверджую»
Завідувач кафедри
_____ Л.М. Завацька

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до самостійної роботи з навчальної дисципліни
підготовки магістра
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки**

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Автор:

доктор педагогічних наук, професор

С.В. Грищенко

2019

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Вибіркова навчальна дисципліна (циклу професійної підготовки) призначена для професійної підготовки магістра освітніх, педагогічних наук, фахівця з інклюзивної освіти, корекційної педагогіки, викладача ЗВО спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Дисципліна викладається на 6-му курсі протягом XI семестру.

Предметом вивчення дисципліни є процес організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс тісно пов'язаний з дисциплінами: валеологією, безпекою життєдіяльності, діяльністю спеціалізованих служб в соціальній сфері, технологіями соціальної роботи, соціальною роботою.

Зміст програми. Програма складається з 3 змістових модулів:

1. Соціально-правові засади впровадження інклюзивної освіти в Україні.
2. Діяльність інклюзивно-ресурсного центру.
3. Діяльність різних суб'єктів інклюзивного навчання.

По закінченню курсу студенти

повинні знати:

- принципи ефективного, коректного спілкування з вразливими категоріями населення, що потребують освітніх послуг;
- основи практичного інклюзивного навчання;
- нормативно-правову базу, що регламентує організацію діяльності суб'єктів інклюзивного навчання;
- завдань в організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання;
- основні суб'єкти інклюзивного навчання;
- основні тенденції розвитку інклюзивного навчання в освітньому середовищі України;
- методи, технології організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання, які позитивно зарекомендували себе у вітчизняній практиці;

повинні вміти:

- працювати в міжпрофесійній команді з інклюзивної освіти, корекційної педагогіки;
- оцінити факти, пов'язані з практичним інклюзивним навчанням;
- визначати основні аспекти міжнародної співпраці у сфері організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання;

- застосовувати досвід організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання як в Україні, так й зарубіжний;
- давати об'єктивну оцінку соціальній політиці й обґрунтувати альтернативні її варіанти.

Обсяг програми. На вивчення дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ECTS (з них, 16 – лекційних, 14 – практичних, 60 – самостійна робота студентів). Форма підсумкового контролю – залік.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗА СИСТЕМОЮ ЄКТС:

а) робота на лекції (за курс) (активність роботи, ведення зошитів і написання конспектів) – 0 балів за кожну лекцію;

б) робота на практичному занятті

Усна відповідь на практичному занятті

(або анотація статті з наукового журналу) до 5 балів

Активність (доповнення, запитання) 1-5 балів

Письмова контрольна робота (або оформлення 10 наукових джерел

за сучасними вимогами) до 10 балів

в) самостійна робота (виконання індивідуального

завдання № 1, № 2) до 15 балів

Самостійна робота (виконання індивідуального завдання № 1, № 2) оцінюється за такими критеріями: 15/14 балів - студент у повному обсязі опрацював матеріал з обраної теми, має глибокі та міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; 13/14 балів - студент вільно володіє матеріалом, може узагальнювати та застосовувати набуті знання, відповідь містить незначні неточності; 12/13 балів - студент може відтворити основні положення матеріалу з індивідуального завдання, його відповідь неповна; 12/11 балів - відповідь неповна, містить багато неточностей, головний зміст питання не розкрито, студент має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається в обраній ним темі індивідуального завдання.

Самостійна робота (написання контрольної роботи) оцінюється за такими критеріями: 10 балів - студент у повному обсязі розкрив питання з обраної теми, має глибокі та міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; 9 балів - студент вільно володіє навчальним матеріалом, може узагальнювати та застосовувати набуті знання, відповідь містить незначні неточності; 8 балів - студент може відтворити основні положення матеріалу з питання контрольної роботи, його відповідь неповна; 7 балів - відповідь неповна, містить багато неточностей, головний зміст питання не розкрито, студент має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається в темі контрольної роботи.

Самостійна робота (оформлення 10 наукових джерел за сучасними вимогами)

оцінюється за такими критеріями: 10 балів - студент у повному обсязі й правильно, згідно зразка оформив 10 джерел; 9 балів - студент оформив, згідно зразка 10 джерел, проте оформлення містить незначні неточності; 8 балів - студент оформив, згідно зразка 7-8 джерел, оформлення містить незначні неточності; 7 балів – оформлено менше 7 джерел, оформлення містить багато неточностей, студент має лише приблизне уявлення про оформлення наукових джерел за сучасними вимогами. Самостійне оформлення наукових джерел може бути замінене написанням контрольної роботи на практичному занятті.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Метою СРС є набуття додаткових знань, перевірка отриманих знань на практиці, вироблення фахових вмінь та навичок. Вивчення навчальної дисципліни «Організація діяльності суб'єктів інклюзивного навчання» передбачає такі види СРС:

- відпрацювання пропущених тем практичних занять (у вигляді підготовки до практичних занять);
- оформлення наукових джерел за сучасними вимогами. (За стандартом ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.);
- написання контрольної роботи;
- написання анотації на статтю з наукового журналу;

- виконання індивідуальних завдань № 1, № 2;
- підготовка до складання заліку.

3.1. ВИМОГИ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Студент готує індивідуальне завдання № 1, № 2 із теми, яка обрана ним. Індивідуальні завдання № 1, № 2 виконуються в XI семестрі. Виклад матеріалу з обраної теми має містити наступні елементи: титульну сторінку, зміст (план), вступ (із коротким описом проблеми), основна частина (аналіз питань з теми), висновки, список використаних джерел (від 3 до 5 джерел; бажано використання у т.ч. новітніх наукових джерел за останні 5 років). В основній частині індивідуального завдання повинні бути зроблені посилання на усі зазначені джерела (у квадратних дужках – [1], [1; 3] або [5, с. 97] – при посиланнях на цитати). Загальний обсяг тексту індивідуального завдання – 7–8 сторінок формату А4. Дозволяється рукописний варіант індивідуального завдання.

Індивідуальне завдання оформлюється державною мовою.

Студент магістратури повинен вільно володіти основними поняттями з обраної ним теми індивідуального завдання.

3.2. ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ ЗА СУЧАСНИМИ ВИМОГАМИ. (ЗА СТАНДАРТОМ ДСТУ 8302:2015. БІБЛІОГРАФІЧНЕ ПОСИЛАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРАВИЛА СКЛАДАННЯ. КИЇВ, 2016. 16 С.)

Оформлюються наукові джерела за зразком та ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

1. Правильно оформити 10 джерел за стандартом ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

ЗРАЗОК:

Список використаних джерел

1. Белікова Н. О., Сущенко Л. П. Основи фізичної реабілітації в схемах і таблицях: навч.-метод. посіб. Київ: Козарі, 2009. 74 с.

2. Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2018 році: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лют. 2018 р. № 88. URL : [http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/88-2018-%D0%BF](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/88-2018-%D0%BF).

3. Концепція створення та розвитку системи ювенальної юстиції в Україні від 08.04.2008 р. № 311/2008.

4. Липовцева К. Д. Класифікація закладів, що подібні за функцією до реабілітаційних центрів для безпритульних. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2015. Вип. 39. С. 80—87. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spat_2015_39_12. (Дата звернення 12.04.2019).

5. Полянська О. С., Тащук В. К. Медична та соціальна реабілітація: навчальний посібник. Чернівці: Медакадемія, 2004. 232 с.

6. Про внесення змін до закону України «Про соціальне становище та розвиток молоді в Україні»: Постанова КМУ. *Урядовий кур'єр*. 2004. 2 грудня. С. 4—7.

7. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12.01.2006 р. № 3334-ІУ. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 19—20. С. 720—735.

8. Соціальний захист населення України: навч. посіб. Авт. кол. : Гнибіденко І. Ф., Кравченко М. В., Коваль О. М., Новікова О. Ф. та ін. За заг. ред. Вакуленка В. М., Орлатого М. К. Київ: Вид-во НАДУ; Вид-во «Фенікс», 2010. 212 с.

3.3. НАПИСАТИ АНОТАЦІЮ НА СТАТТЮ З НАУКОВОГО ЖУРНАЛУ «МОЛОДЬ І РИНОК» № 8, № 9 ЗА 2019 РІК. ОБСЯГ 2000 ЗНАКІВ БЕЗ ПРОБІЛІВ.

1. Обрати статтю з журналу для написання анотації.
2. Дати визначення анотації.
3. Після анотації – ключові слова (5–6).
4. Анотація подається на перевірку на практичних заняттях № 1-7.
5. Анотація оцінюється як відпрацювання за пропущене практичне заняття в повному об'ємі, або як відповідь (до 5 балів).
6. Не більше 2 анотацій в семестрі.

4. ЗАВДАННЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

(виконуються письмово)

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ № 1

1. Організаційна діяльність Міністерства охорони здоров'я України як суб'єкта інклюзивного навчання.
2. Організаційна діяльність Міністерства освіти та науки України як суб'єкта інклюзивного навчання.
3. Механізм реалізації інклюзивної освіти у закладах загальної середньої освіти у Постанові КМУ «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
4. Організаційна діяльність Міністерства соціальної політики України як суб'єкта інклюзивного навчання.
5. Організаційна діяльність Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України як суб'єкта інклюзивного навчання.
6. Організаційна діяльність Міністерства фінансів України як суб'єкта інклюзивного навчання.

7. Організаційна діяльність громадських об'єднань як суб'єктів інклюзивного навчання (Ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ № 2

1. Міжнародний досвід впровадження інклюзивної освіти у національні освітні системи.
2. Діяльність органів виконавчої влади як суб'єктів реалізації інклюзивної освіти в Україні.
3. Діяльність Уповноваженого Президента України з прав дитини щодо реалізації інклюзивної освіти в Україні.
4. Кабінет Міністрів України як провідний суб'єкт реалізації інклюзивної освіти в Україні. Постанови КМУ щодо інклюзивної освіти.
5. Інклюзивно-ресурсний центр.
6. Корекційно-розвиткові послуги для осіб з особливими освітніми потребами у процесі навчання в навчально-реабілітаційному центрі.
7. Діяльність спеціальних шкіл для дітей з порушеннями слуху.
8. Діяльність спеціальних шкіл для дітей з порушеннями зору.
9. Організація діяльності спеціальних шкіл для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
10. Організація діяльності спеціальних шкіл для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
11. Організація діяльності спеціальних шкіл для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 3

(в разі потреби)

1. Правильно оформити 10 джерел за стандартом ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Заг. положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

ЗРАЗОК:

Список використаних джерел

1. Белікова Н. О., Сущенко Л. П. Основи фізичної реабілітації в схемах і таблицях: навч.- метод. посіб. Київ: Козарі, 2009. 74 с.
2. Белікова Н. О., Сущенко Л. П. Тестові завдання з наукових засад професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Київ: Козарі, 2010. 42 с.
3. Концепція створення та розвитку системи ювенальної юстиції в Україні від 08.04.2008 р. № 311/2008.
4. Липовцева К. Д. Класифікація закладів, що подібні за функцією до реабілітаційних центрів для безпритульних. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2015. Вип. 39. С. 80—87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2015_39_12. (Дата звернення 12.04.2019).

5. Полянська О. С., Тащук В. К. Медична та соціальна реабілітація: навчальний посібник. Чернівці: Медакадемія, 2004. 232 с.
6. Попадюха Ю. А. Сучасні комп'ютеризовані комплекси та системи у технологіях фізичної реабілітації: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 300 с.
7. Про внесення змін до закону України «Про соціальне становище та розвиток молоді в Україні»: Постанова КМУ. *Урядовий кур'єр*. 2004. 2 грудня. С. 4—7.
8. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12.01.2006 р. № 3334-ІУ. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 19—20. С. 720—735.
9. Соціальний захист населення України: навч. посіб. Авт. кол. : Гнибіденко І. Ф., Кравченко М. В., Коваль О. М., Новікова О. Ф. та ін. За заг. ред. Вакуленка В. М., Орлатого М. К. Київ: Вид-во НАДУ; Вид-во «Фенікс», 2010. 212 с.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми та методи навчання: у процесі проведення навчальних занять (лекцій, практичних) передбачено застосовувати наступні методи: пояснення, лекція, бесіди, ілюстрування, демонстрування, спостереження, дискусії, інтерактивні методи навчання, метод мозкової атаки, тренінги, **завдання для самостійної роботи, метод індивідуальних навчально-дослідних завдань з подальшим обговоренням**, використання презентацій, організування екскурсій для вивчення особливостей діяльності навчально-реабілітаційного центру, інклюзивно-ресурсного центру.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю: усна відповідь, **письмова (аудиторна) контрольна робота, самостійна робота (індивідуальне завдання, оформлення джерел та літератури, анотація на статтю)**.

Форми контролю навчальних досягнень

(поточний та підсумковий)

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				25	100
T1	T2		T1	T2	T3		T1	T2				
10	10		10	10	10		10	15				

T1, T2 ... T1 – теми змістових модулів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Ведення конспекту лекцій	8	0	0
Усне опитування на практичному занятті або написання анотацій до статей	7	5	35
Контрольна робота або оформлення наукових джерел	1	10	10
Індивідуальне завдання № 1	1	15	15
Індивідуальне завдання № 2	1	15	15
Всього:			75

7. ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

(виконуються письмово на практичному занятті № 1-7, в разі потреби)

1. Про загальну середню освіту: Закон України. № 2462-VIII від 19.06.2018, *ВВР*, 2018, № 39, ст. 285 щодо організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

2. Про дошкільну освіту: Закон України. № 2704-VIII від 25.04.2019, *ВВР*, 2019, № 21, ст. 81 щодо організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

3. Про освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> щодо організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

4. Організація освітнього процесу у навчально-реабілітаційному центрі для дітей з особливими освітніми потребами.

5. Особливості організації реабілітації у навчально-реабілітаційному центрі дітей з особливими освітніми потребами шкільного віку.

6. Майданчик для проведення занять з орієнтування у просторі для учнів (вихованців) з порушенням зору в навчально-реабілітаційному центрі.

8. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Правові основи впровадження інклюзивної освіти в Україні.
2. Адміністративні засади функціонування системи інклюзивної освіти в Україні.
3. Організаційні особливості суб'єктів впровадження інклюзивної освіти України.
4. Міжнародні організації у системі суб'єктів інклюзивної освіти в Україні.
5. Матеріально-технічне забезпечення інклюзивної освіти в Україні.
6. Місцеві державні адміністрації як суб'єкти реалізації інклюзивного навчання.
7. Механізм реалізації інклюзивної освіти у закладах загальної середньої освіти у Постанові КМУ «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
8. Організаційна діяльність Міністерства соціальної політики України як суб'єкта інклюзивного навчання.
9. Організаційна діяльність Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України як суб'єкта інклюзивного навчання.
10. Організаційна діяльність Міністерства фінансів України як суб'єкта інклюзивного навчання.
11. Організаційна діяльність громадських об'єднань як суб'єктів інклюзивного навчання (Ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).
12. Кабінет Міністрів України як провідний суб'єкт реалізації інклюзивної освіти в Україні. Постанови КМУ щодо інклюзивної освіти.
13. Корекційно-розвиткові послуги для осіб з особливими освітніми потребами у процесі навчання в навчально-реабілітаційному центрі.
14. Діяльність спеціальних шкіл для дітей з порушеннями слуху.
15. Діяльність спеціальних шкіл для дітей з порушеннями зору.
16. Організація діяльності спеціальних шкіл для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
17. Організація діяльності спеціальних шкіл для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
18. Організація діяльності спеціальних шкіл для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
19. Організаційні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів.
20. Методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів.
21. Характеристика навчально-реабілітаційного центру.
22. Види навчально-реабілітаційних центрів, їхня структура та строки навчання.
23. Організація діяльності навчально-реабілітаційного центру.
24. Організація освітнього процесу у навчально-реабілітаційному центрі.
25. Психолого-педагогічний консиліум у навчально-реабілітаційному центрі.
26. Особливості організації реабілітації у навчально-реабілітаційному центрі.
27. Матеріально-технічна база навчально-реабілітаційного центру.

28. Фінансово-господарська діяльність навчально-реабілітаційного центру.
29. Управління навчально-реабілітаційним центром.
30. Загальна характеристика спеціальної школи.
31. Види та структура спеціальних шкіл.
32. Організація діяльності спеціальної школи.
33. Організація освітнього процесу у спеціальній школі.
34. Психолого-педагогічний консилиум у спеціальній школі.
35. Оцінювання результатів навчання учнів (вихованців) у спеціальній школі.
36. Особливості корекційно-розвиткової роботи у спеціальній школі.
37. Виховання у спеціальних школах.
38. Матеріально-технічна база спеціальної школи.
39. Фінансово-господарська діяльність спеціальної школи.
40. Управління спеціальною школою.
41. Про загальну середню освіту: Закон України. № 2462-VIII від 19.06.2018, *ВВР*, 2018, № 39, ст. 285 щодо організації діяльності суб'єктів інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2018 році: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лют. 2018 р. № 88. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/88-2018-%D0%BF>].
2. Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини: Закон України від 05.03.2009 р. № 1065-VI на період до 2016 року.
3. Засенко В., Колупаєва А. Діти з особливими потребами: пріоритетні напрями державної політики України в галузі освіти, соціального захисту й охорони здоров'я. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2014. № 3. С. 20–29.
4. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія Київ: Саммит-книга, 2009. 262 с. Сер. «Інклюзивна освіта».
5. Конвенція про права осіб з інвалідністю: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991_g71.
6. Конституція України (1996) : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Миськів Л. І. Правові проблеми інклюзивної освіти в Україні: монографія. Харків: Ніка Нова, 2014. 456 с.
8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. [б. м.]: 2016. 40 с. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

9. Питання Міністерства освіти і науки України у навчальних закладах: Указ Президента України від 25 квіт. 2013 р. № 240/2013. *Офіційний вісник України*. 2013. № 34. Ст. 1206.

10. Положення про ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 617 від 22.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.

11. Про вищу освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print>.

12. Про дошкільну освіту: Закон України. № 2704-VIII від 25.04.2019, *ВВР*, 2019, № 21, ст. 81.

13. Про загальну середню освіту: Закон України. № 2462-VIII від 19.06.2018, *ВВР*, 2018, № 39, ст.285.

14. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серп. 2013 р. № 607. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF>.

15. Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року № 1482-р. *Урядовий кур'єр*. 2009. № 234.

16. Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009–2015 роки «Безбар'єрна Україна: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 р. № 784.

17. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF/print>. *Урядовий кур'єр* від 26.07.2017. № 137.

18. Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 9 груд. 2010 р. № 1224. *Офіційний вісник України*. 2011. № I. Ст. 53.

19. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2019-%D0%BF#n192>.

20. Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: Постанова КМУ від 15 серпня 2011 р. № 872 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF>

21. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лют. 2017 р. № 88. URL :

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF>.

22. Про затвердження Типових штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zjCySrImrMYJ:www.mon.gov.ua/img/zstored/files/nmon_512_15052013—1_doc+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua.

23. Про освіту: Закон України : *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

24. Про охорону дитинства: Закон України. № 2745-VIII від 06.06.2019, *ВВР*, 2019, № 30, ст. 119.

25. Про професійно-технічну освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1998. № 32. Ст. 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/103/98-%D0%B2%D1%80>.

26. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України. № 2740-VIII від 06.06.2019, *ВВР*, 2019, № 28, ст. 116.

27. Про схвалення Концепції Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів» на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 бер. 2011 р. № 245-р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 24. Ст. 1004.

28. Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовт. 2000 р. № 1545. *Офіційний вісник України*. 2000. № 42. Ст. 1785.

29. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів: Український католицький університет, 2015. 360 с.

Допоміжна література:

1. Засенко В., Колупаєва А. Діти з особливими потребами: пріоритетні напрями державної політики України в галузі освіти, соціального захисту й охорони здоров'я. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2014. № 3. С. 20–29.

2. Заярнюк О. В. Інклюзивна освіта в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту : зб. наук. пр.* Одеса, 2015. Вип. 11. С. 190–193

3. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. Київ: АТОПОЛ, 2016. 152 с.

4. Кузнецов К. В. Удосконалення механізмів державного управління у фінансуванні системи інклюзивної освіти. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 2(37). С. 78–88.

5. Миськів Л. І. Органи виконавчої влади як суб'єкти реалізації інклюзивної освіти в Україні. *Юридичний вісник*. 4 (29). 2013. С. 59–63.

6. Про затвердження Типових штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zjCySrImrMYJ:www.mon.gov.ua/i>

[mg/zstored/files/nmon_512_15052013—1 ,doc+&cd= 1 &hl=uk&ct=clnk&gl=ua.](http://mg/zstored/files/nmon_512_15052013—1_doc+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua)

7. Чайковський М. Є. Шляхи впровадження інклюзивного навчання в інтегрованому ВНЗ інклюзивної орієнтації. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна»*. 2011. №3. С. 34–37.

8. Шинкаренко В. Інклюзивне навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. *Практика управління закладом освіти*. 2011. № 9. С. 12–14.

9. Baidak N., Isabelle De Coster, Jari Matti Riihelainen, Anna McNamee. Financing Schools Mechanisms, Methods and Criteria in Public Funding. 2014. 108 p. Accessmode : <http://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/170EN.pdf>.

10. Drabble S. Support for children with special educational needs (SEN). 2013. 36 p. Access mode : https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR180.html.

Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г. Шевченка
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99. Chdpu_tipograf_208@gmail.com